

розуміє суть проблеми міжнаціональних культурних бар'єрів і наскільки вміло пристосовує свій виступ до певного мовно-культурного середовища [2].

Отже, успішна реалізація дискурсу публічних виступів зумовлюється не лише вербально закодованим змістом повідомлення, а й рядом просодичних факторів, які в лінгвістично і культурно неоднорідному середовищі справляють на аудиторію неоднорідний вплив, знижуючи загальний перлокутивний ефект повідомлення. Послугуючись універсальними моделями публічного мовлення, адресат зможе скоротити дистанцію, гармонізувати спілкування і згладити комунікативні бар'єри, а врахування соціально-групового компонента когнітивного процесу реципієнта дозволить уникнути комунікативних невдач.

Подальші розвідки у цьому напрямку дозволять також окреслити систему лінгвістичних універсалій для забезпечення успішної комунікації на різних рівнях і в різних умовах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аннушкин В.И. От редактора // Рождественский Ю.В. Принципы современной риторики / Под ред. В.И. Аннушкина. – М.: Флинта: Наука, 2003. – 176 с.
2. Карт П., Фокс К. Преодоление культурных различий: Практическое руководство по международному деловому общению. - М.: Гранд-Фаир, 2005. – 224 с.
3. Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. – М.: Языки рус. культуры, 1996. – 464 с.
4. Потебня А.А. Мысль и язык. – М.: Лабиринт, 2007. – 248 с.
5. Романенко А.П. Советская словесная культура: образ ратора / Под ред. О.Б. Сиротининой. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2000. – С.3.
6. Теоретическая фонетика английского языка: Практикум: Учеб. пособие для студ. вузов, обучающ. по спец. "Филология" / Соколова М.А. и др. – М.: ООО "Профобразование", 2001. – 192 с.
7. Федорів Я.Р. Типологічні характеристики просодії англомовного дискурсу публічних виступів // Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки. Т. 85. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – С. 77-84.
8. Федотова М.А. Мовна особистість у чужому лінгво-культурологічному просторі (на матеріалі англомовної прози ХХ-ХХІ ст.): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Одеський національний ун-т ім.І.І.Мечникова. – О., 2006. – 20 с.
9. Jakobson R. The Speech Event and the Functions of Language. // Waugh, L.R. and M.Monville-Burston (eds). On Language. – Cambridge, MA: Harvard Univ. Pr., 1990. – P. 69-79.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ярослава Федорів – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови Національного університету "Києво-Могилянська академія".

Наукові інтереси: фоносемантика англійської мови, прагматика, риторика.

ВПЛИВ КОМПОНЕНТІВ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕННЯ НА КОМУНІКАТИВНУ ПЕРСПЕКТИВУ АКТУАЛІЗОВАНОГО ВИСПОВНЕННЯ (на матеріалі складних речень з підрядним часу сучасної французької мови)

Вікторія ФЄФЄЛОВА (Горлівка, Україна)

Стаття присвячена вивченню взаємообумовленості елементів структурної схеми складних речень з підрядним часом та комунікативної спрямованості актуалізованих висловлень. Аналізуються чинники, що впливають на тема-рематичний розподіл реалізованих в мовленні складних речень з підрядним часом; чинники, що визначають комунікативну перспективу висловлення, та які акцентують увагу на фокусі контрасту; чинники, що впливають на комунікативну розчленованість або нерозчленованість вивчаємих речень-висловлень.

Ключові слова: структура, актуалізація, перспектива, фокус, контраст, тема, рема, векторність, час, речення, висловлення.

The article is devoted to studying the interaction of elements of the structural schema of a complex sentence with an adverbial clause of time and the communicative direction of actualized utterances. It gives the analysis of factors, having an influence on theme-rime division of realized in speech complex sentences with an adverbial clause of time; factors, defining their communicative perspective and accentuating attention on the focus of contrast, besides in defines the communicative dismemberment/non-dismemberment of studied sentences-utterances.

Key words: structure, actualization, perspective, focus, contrast, theme, rime, vectorial, time, sentence, utterance.

На сучасному етапі дослідження синтаксичних одиниць мови більшість дослідників поділяє думку, що синтаксис складається не з набору правил, а із певної кількості структурних схем, моделей, котрі мають форму та значення [1: 88]. У роботах Н.Ю.Шведової структурна схема речення розуміється наступним чином: «Структурна схема – це

абстрактний синтаксичний зразок, за яким можна побудувати окреме мінімальне змістовно завершене речення. Структурні схеми різняться за наступними ознаками: формальна будова схеми (форми слів, а у схемах з кількома формами – відношення між ними); семантика схеми; парадигматичні властивості побудованих за цими схемами речень; система регулярних реалізацій; правила розповсюдження» [3: 92]. Семантика структурної схеми речення розглядається як результат взаємодії таких чинників: 1) граматичного значення компонентів у їх відношенні один до одного; 2) специфічними для конкретної схеми лексико-семантичними характеристиками слів [там само: 93].

У той самий час авторами пропонується дещо інше розуміння структурної схеми: в її значення, крім граматичних характеристик компонентів, включаються правила заповнення лексичними елементами кожної позиції [там само: 123]. Вводиться ще одне поняття – семантичної структури речення. Під цим терміном розуміється «значення, яке відображає відношення семантичних компонентів, а саме взаємодію граматичних та лексичних членів речення» [там само: 124]. Це значення розглядається як системно-мовне, а не як мовленнєве і відноситься не до окремого речення, а до всього класу речень. Іншими словами, автори стверджують, що є особливе «нашарування» синтаксичного значення, яке характеризує структурну схему речення під час її заповнення різними класами слів. Наприклад, схема «P1 conjonction de temps P2» – «Предикативна частина один Сполучник часу Предикативна частина два» може характеризуватися як «відношення між двома діями/станами у часовому просторі». Це й слід вважати мовним значенням моделі складного речення з підрядним часу (далі СРПЧ). У мовленні це узагальнене значення виступає у тому або іншому варіанті, залежно від лексико-граматичних елементів, що заповнюють цю модель.

Завдання виокремлення структурних схем не є, по суті, принципово новим, бо воно є пов'язаним з проблемою класифікації типів речень. Залишається суперечливим питання про базові принципи класифікації структурних схем: чи спиратися тільки на формальні критерії, чи на семантичні в тому числі. Суперечливим залишається також питання про роль предиката у семантичній структурі речення й про класифікацію структурних видів речень залежно від типу предиката. Сучасна точка зору значною мірою змінює підхід до зазначених проблем та запроваджує більш чіткі підходи: наприклад, необхідно винайти критерій, котрий дозволить би вирішити, чи можна вважати кілька вивчаємих висловлень реалізацією одної структурної схеми, чи, навпаки, різних. Потребує відповіді й питання про те, як само «записуються» у пам'яті людини структурні моделі; яким чином розгортається інформація, що є закодованою у моделі СРПЧ під час її актуалізації в мовленні: від комунікативно незначних до комунікативно вагомих компонентів висловлення.

Метою статті є визначення семантичної структури СРПЧ сучасної французької мови; виявлення взаємообумовленості семантичної структури та комунікативної перспективи зазначеного типу речень.

Предметом дослідження є взаємозалежність між інформативною структурою та комунікативною перспективою СРПЧ сучасної французької мови. **Матеріалом** слугували художні тексти, відібрані в результаті зональної вибірки з 5 художніх творів сучасних французьких письменників.

Методика дослідження: досягнення поставленої мети зумовило використання методу лінгвістичного спостереження від фактів мовлення, шляхом узагальнень, до фактів мови та від узагальнених фактів мови до окремих фактів мовлення. Метод моделювання використано для встановлення варіантів мовної моделі СРПЧ; метод прагматичного інтерпретування висловлень використано для семантики моделі СРПЧ як знака системи французької мови та для з'ясування комунікативної спрямованості актуалізованих висловлень.

Теорія актуального членування присвячена вивченню різниці між «інформативною структурою» та «функціональною перспективою» [4: 613]. Це розмежування отримало широке розповсюдження в лінгвістиці завдяки термінам «тема/рема». У будові комунікативної перспективи беруть участь всі комунікативні елементи, якими вважаються всі члени речення. Тобто існує два протилежних погляди: перший – це дихотомічний розподіл на тему/рему, другий – це теорія комунікативного динамізму, основу якої складає поняття комунікативної значущості. Передбачається, що розвиток інформації іде від комунікативно менш значущих елементів до комунікативно більш значущих елементів і завершується найважливішим компонентом – метою висловлення. Підхід О.М.Селиверстової [там само:614] полягає в тому, щоб без використання поняття комунікативної значущості

простежити процес розгортання інформації, який передбачає встановлення зв'язків між комунікативними елементами, неможливо. Для позначення відношень між попереднім та наступним елементами пропонується поняття характеризуемого (іксомого) та характеризуючого (іксуючого). Назва сама по собі вказує на те, яким чином пов'язані між собою комунікативні елементи: іксуюче повідомляє певну характеристику іксомому. Коли комунікативні елементи поєднуються синтаксичними зв'язками, що відбувається у більшості випадків, зміст наданої характеристики визначається цим відношенням, точніше тою сумарною інформацією, яка виникає із поєднання синтаксичного значення з певними елементами лексичного або морфологічного значення. Власно відношення характеристики є спрямованим не на слова, а на їх денотати. Внаслідок цього у функції іксомого та іксуючого виступають мовні знаки разом зі своїми денотатами. Розглянемо СРПЧ, що побудоване за моделлю «Quand P1, P2» – «Коли Предикативна частина один, Предикативна частина два».

(1) *Lorsqu'il a pris sa retraite, il y a deux ans, Grégoire a eu l'idée de créer un club de scribes* (Boissard B-G-M: 30).

Перша підрядна частина складного речення надає характеристику часових меж, у яких відбуваються події, що описуються у наступній головній частині. За традиційним тема/рематичним розподілом підрядна частина у препозиції є темою, а головна – ремою й увага автора повідомлення спрямована саме на події, що розгортаються у головній частині. Якщо поміняти місцями головне з підрядним, то дія головної частини характеризується як така, що відбувається у певному часовому проміжку, позначеному у підрядному реченні. Розглянемо речення-трансформ:

(1a) *Grégoire a eu l'idée de créer un club de scribes, lorsqu'il a pris sa retraite, il y a deux ans.*

Акцент припадає вже не на події, а на часові терміни, що локалізують їх у часовому просторі. Отже, функція характеристики надає спрямованість (векторність) для семантичної інформації (сума лексичних та граматичних значень), яка вказує на відношення між комунікативними елементами.

Семантичною структурою речення слід вважати поєднання лексичних та граматичних значень його членів. Комунікативна перспектива є часткою семантичної структури, котра може бути заданою самою синтаксичною моделлю, а може виникати безпосередньо тільки у мовленні. Комунікативна перспектива – це порядок слідування елементів семантичної структури, точніше порядок їх розташування у просторі. У СРПЧ семантична структура, зазвичай, має не лінійну, а просторово-темпоральну організацію, що й надає векторний зв'язок між компонентами речення. Існує можливість зміни векторного характеру синтаксичних відношень між частинами СРПЧ. Модель «Quand P1, P2» може бути актуалізованою у мовленні наступним чином:

(2) *Quand les uns travaillent, les autres les regardent* (Bona: 213).

За моделлю «P1 quand P2» побудоване висловлення:

(3) *Cet hôtel, ma mère m'en parlait comme du palais des Mille et une Nuits quand j'étais petite* (Bombardier: 29).

Під час актуалізації структурних схем речень спадає на думку те, що векторність синтаксичних відношень усвідомлюється людиною, яка створює повідомлення. Ця семантична характеристика висловлення є суттєвою для змістових зв'язків між діями, що описуються; векторність не завжди визначається співвідношенням «відоме – нове». Наприклад, якщо підрядне зі сполучником часу займає препозицію, то інформація сприймається у наступному порядку: спочатку коли і як відбувається дія, а потім йде опис дії у головному реченні. Якщо навпаки, приклад (3), то дія головної частини подається як відоме, а часові межі її проминання – як нова інформація. Змінюється векторність подання інформації, змінюються акценти між відомим та новим. Таким чином, якщо у СРПЧ підрядне займає препозицію, то рематичною частиною висловлення стає дія одночасна або ні з подіями, що регламентується семантикою сполучника. І навпаки, коли спостерігається постпозиція підрядного, то головна увага комунікантів припадає на часові параметри дій. Це означає, що вже на рівні мовної моделі речення можна прогнозувати тема-рематичний розподіл майбутнього висловлення та векторний напрямок розгортання інформації у висловленні.

Ще більш яскравою ілюстрацією цього положення служать СРПЧ, де підрядне часу вводиться специфікованим сполучником часу:

(4) *Dès que les pensionnaires sont sorties un gouffre de silence se produit dans la cour centrale provoqué dirait-on par l'absence totale et soudaine des voix* (Duras: 63).

Модель висловлення виглядає наступним чином: «Dès que P1, P2», тобто семантика сполучника задає напрямок розгортання подій «Як тільки відбувається Дія один, за нею слідує Дія два». Наступний приклад:

(5) *Avant que le chef ne reprenne la parole, papa mit un genou à terre pour lui rendre hommage* (Beyala: 51).

Значення моделі наведеного СРПЧ можна прочитати наступним чином: «Перед тим як відбувається Дія один, реалізується Дія два». У СРПЧ, підрядна частина яких вводиться сполучником з конкретною семантикою, пост- або препозиція підрядного вже не має вирішального значення, бо векторний характер розгортання подій задається семантикою сполучного засобу.

Передумовою для будови комунікативної перспективи висловлення згідно тематичної прогресії служить уявлення про існування двох множин, одна з яких може бути заданою тільки з певною ступінню вірогідності. Мета повідомлення складається у тому, щоб висвітлити тип зв'язку між компонентами складного речення. Існує потенційна можливість орієнтувати висловлення і на препозитивну частину висловлення, і на постпозитивну. Наприклад, можуть бути обмеження, що обумовлюються небажанням або неприпустимістю протиставляти елементи обох частин:

(6) *Il était huit heures du soir, lorsque Léa se mit au volant* (Deforges B.B.: 163).

(6a) *Léa se mit au volant lorsqu'il était huit heures du soir.*

У висловленні (6) повідомлюється про час, а потім про саму подію. Можливо це не єдина дія, що здійснюється персонажем у цей часовий проміжок, тому у вихідному варіанті висловлення (6) комунікативна перспектива наступна: спочатку дія розташовується у конкретній точці на часовій вісі, а потім описується дія. Навіть після крапки залишається простір для розгортання інших дій у межах цього часового проміжку. У висловленні-трансформі (6a) інформація подається навпаки: повідомляється про дію, а потім «коли» вона відбулася і вже не залишається простору для розгортання інших дій, які могли б актуалізуватися саме у цей часовий проміжок.

На вибір комунікативної перспективи впливає також ступінь спаяності частин складного речення: чим більше вони усвідомлюються як єдине ціле, тим більше існує вірогідність тільки однієї можливої позиції головної та підрядної частини:

(7) *Lorsque au lendemain de notre aventure, je m'étais décidée à lui parler du Samouraï, il avait songé à s'y inscrire* (Boissard B-G-M: 123).

У наведеному СРПЧ низка подій поєднується певним часовим проміжком, і мовний маркер «у – туди», повторюючи конкретні обставини препозитивного підрядного речення, закріплює постпозицію головного. Інверсія двох частин без зміни їх лексичного наповнення стає неможливою.

Вибір комунікативної орієнтації може вносити змістові розрізнення, якщо він пов'язаний зі зміною елементів, що належать до різних множин – частин складної конструкції. У тих випадках, коли події (що описуються) не відносяться до елементів контексту попереднього висловлення, вони не можуть виступати точкою відліку, котра задає напрямок комунікативній перспективі СРПЧ. У такому разі всьому висловленню не передують пауза, яка свідчить, що попередня тема завершена і вводиться новий сюжет. Порушення цієї умови може призвести або до невірному тлумачення контексту висловлення: новий елемент, що вводиться може усвідомлюватися як той, що належить до попереднього висловлення; або це призводить до того, що цей елемент залишається невідміченим. Наприклад:

(8) *Quand Léa se réveilla, tard le lendemain matin, brisée, elle essaya de se rappeler ce qui s'était passé la veille* (Deforges: 156).

Перша частина СРПЧ пов'язує це висловлення з попереднім контекстом, уточнювач часової локалізації дії «tard le lendemain matin – пізно наступного ранку» сприймається з підрядною частиною як єдине ціле, і взагалом все СРПЧ відповідає на питання «коли відбуваються дії?». Переміна місць головної та підрядної частин неможлива (навіть за умови зміни підметів: Léa – elle), тому що висловлення втрачає комунікативну перспективу:

(8a) *Léa essaya de se rappeler ce qui s'était passé la veille, quand elle se réveilla, tard le lendemain matin, brisée.*

Тут слід згадати термін «фокус контрасту» [4: 622], що є важливою характеристикою висловлення. Фокус контрасту може виникати в результаті взаємодії інформативної структури та комунікативної перспективи. Контрасна функція, тобто протиставлення ситуації, що описується, іншій, яка могла б мати місце, властива будь-якому висловленню. У СРПЧ фокус контрасту може припадати на одну з частин речення, або на все висловлення вцілому, якщо це висловлення виконує функцію характеристики відносно попереднього контексту. У фокусі контрасту знаходиться рематична частина висловлення, носій нової інформації. Саме таким чином через позицію контраста відбувається взаємодія інформативної структури та комунікативної перспективи.

Слід зауважити, що не завжди є очевидним, яка саме частина інформації представляється моцею як нова, тобто місце позиції контраста не може бути об'єктивно заданим, як це, наприклад, трактується у традиційних граматиках: тема – на початку повідомлення, рема – у кінці. Звернемося до попереднього прикладу (8). Підрядне часу з темпоральними конкретизаторами дій знаходяться на першому місці, на місці теми. Якщо темпоральні локалізатори сприймати як тему, то це СРПЧ імплікує уявлення про те, що дія «прокинулася й стала згадувати, що було напередодні» могла відбуватися у іншій день чи часовий проміжок, а не вранці. Що само по собі не логічно ані у контексті цього висловлення, ані враховуючи попередній контекст. Як вже було проілюстровано у (8a) переміщення частин висловлення робить повідомлення незвичайним. Отже, у конкретному СРПЧ (8) позиція контрасту не є певним чином визначеною і, якщо брати за аксіому, що тема завжди передусє рема, саме часові маркери та підрядне часу (іксоме) випадає з поля контрасту.

Іксоме може потрапляти в позицію контрасту тільки у тому випадку, якщо воно несе нову інформацію і є, в той самий час, іксуючим відносно попереднього контексту. Саме таку подвійну функцію й виконує підрядне часу у прикладі (8) займаючи препозицію до головного речення.

Ще однією характеристикою, котра пов'язана з тема-рематичним розподілом речення є явище комунікативного розчленування або нерозчленування. Це явище вперше розглядалося у роботах Д.М.Шмельова [Шмелев,1976: 83]. Зв'язок комунікативного членування висловлення з комунікативною перспективою й інформативною структурою проаналізовано в роботах Т.М.Николаєвої [2: 56]. О.М.Селиверстова комунікативно нерозчленованим називає речення, в якому «внутрішнє відношення характеристики підпорядковане зовнішньому відношенню характеристики» [4: 623], тобто все речення підпадає під фокус контрасту. У СРПЧ, де темпоральні маркери разом з підрядним часу знаходяться в постпозиції можна вважати комунікативно розчленованою конструкцією, де фокус контрасту (рема) стилістично не є тотожним головній частині (темі). Підрядне з темпоральними маркерами може відзначатися експресивністю: важливо саме те коли, в якій точці на часовій вісі відбуваються дії. Це може бути для мовця дивним, драматичним, несподіваним, що саме в цих часових межах розгортаються події:

(9) *Il était trois heures et demie quand elle sortit du métro au rondpoint des Champs-Élysées* (Deforges V.V.: 318).

Головна частина СРПЧ з мовними маркерами, що уточнюють час розгортаємої події, автором ставиться у препозицію, значить опис самої дії протиставляється його часовій локалізації. Чітко виражена векторність повідомлення: «коли відбувається дія → що саме відбувається». У фокусі контрасту опиняється сама дія та місце її розгашування. В той самий час спостерігається плутанина з інформативною наповненістю частин речення. Формально головна частина містить тематичну інформацію, а формально підрядна – актуалізовану. Якби висловлення мало вигляд:

(9a) *Quand il était trois heures et demie, elle sortit du métro au rondpoint des Champs-Élysées,*

то, з логіко-формальної точки зору, все ставало б на свої місця: темпоральні маркери, знаходячись у підрядному часу, локалізують дію на часовій вісі, а головне речення презентує основну інформацію й повідомляє про конкретну дію та місце її минання. Явище тематичної інверсії автором використовується для контрастного протиставлення самої дії та часових меж, в яких вона відбувається.

За умови препозиції часових маркерів, у фокус контрасту підпадають суб'єкт та предикат дії. Співвідношення відоме/нове створює головну передумову для того, щоб

представити предикативне ядро як іксуюче. Отже, критерієм комунікативного членування складного речення може бути місце фокусу контраста. Якщо іксуюче – це нове, а іксоме – та, що ми знаємо завдяки контексту, то їх протиставлення або поєднання в одному елементі й створює комунікативно розчленовані/нерозчленовані висловлення.

Таким чином, у проведеному дослідженні була висунута гіпотеза про те, що в основі СРПЧ сучасної французької мови знаходяться синтаксичні моделі (структурні схеми) і будова комунікативної перспективи базується не тільки на елементах актуалізованого висловлення, а й на підставі структурної схеми СРПЧ. В статті наводиться аналіз та пропонуються аргументи того, що комунікативна організація СРПЧ передбачає наступні характеристики: 1) комунікативну перспективу; 2) інформативну структуру; 3) чинники комунікативного розчленування/нерозчленування. Стверджується, що фокус контрасту у СРПЧ співпадає з рематичною частиною висловлення; що тема/рематичний розподіл комунікативної структури СРПЧ обумовлюється векторністю між описом самої дії та її часовими параметрами.

Проведений аналіз дозволив з'ясувати взаємообумовленність структурної схеми СРПЧ та комунікативної перспективи побудованого за цією схемою висловлення, що є перспективним для подальшого аналізу складних речень з іншими підрядними частинами в сучасній французькій мові.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белошапкова В.А. Современный русский язык: Синтаксис. – М.: Высшая школа, 1977. – 248с.
2. Николаева Т.М. Семантика акцентного выделения. – М.: Наука, 1972. – 104с.
3. Русская грамматика. – М.: Наука, 1980. Т. 2. – 709 с.
4. Селиверстова О.Н. Труды по семантике. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 959 с.
5. Шмелёв Д.Н. Синтаксическая членимость высказывания в современном русском языке. – М.: Наука, 1976. – 150 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Bombardier D. Tremblement de coeur. – Paris : Edition du Seuil, 1990. – 173 p.
2. Bona D. Malika. – Paris : Edition Mercure de France, 1992. – 355 p.
3. Boissard J. Belle-grand-mère. – Paris : Edition Fayard, 1993. – 304 p.
4. Beyala C. Maman a un amant. – P.: Edition Albin Michel S.A., 1993. – 310 p.
5. Deforges R. La bicyclette bleue. – Paris : Edition Fayard, 1993. – 392 p.
6. Duras M. L'Amant de la Chine du Nord. – P.: Edition Gallimard, 1991. – 238 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Вікторія Феслова – кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики французької мови Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.

Наукові інтереси: комунікативна лінгвістика.

ФИНАНСОВЫЙ ОТЧЕТ КАК ВИД ЭКОНОМИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Оксана СТАНКЕВИЧ (Днепропетровск, Украина)

У статті розглядається фінансовий звіт як особливий жанр економічного дискурсу та лексичні засоби вираження оцінки у ньому.

The article deals with the financial report as a specific genre of economic discourse and lexical ways of its expression.

В данной статье в общем виде ставится проблема лингвистического выражения оценки в таком специфическом жанре экономического дискурса, как финансовый отчет. Данная проблема находится в русле важнейших исследований, так как любая оценка – это неотъемлемый момент мыслительной деятельности, в процессе которой у человека формируется определенное ценностное отношение к предмету или явлению. Любое высказывание несет в себе эмоционально-оценочный заряд. В языке оценка проникает на все уровни: в её выражении участвуют лексемы и морфемы, словосочетания и предложения, элементы контекста, способные передать ценностное отношение.

Многоплановое изучение природы и сущности оценки, особенностей ее выражения проведено в исследованиях Е.М. Вольф, Ю.Д. Апресяна, Н.Д. Арутюновой, Н.А. Лукьяновой, А.Д. Шмелева и других. Оценочные речевые жанры рассматривались в зарубежной теории речевых актов. И в отечественной жанрологии существует целый ряд